

Jean Monnet: stmelující osobnost u zrodu Evropské unie

Jean Monnet 1888 - 1979

Francouzský ekonomický a politický poradce Jean Monnet zasvětil svůj život úsilí o sjednocení Evropy. Inspiroval vyhlášení „Schumanova plánu“, který předvídal sloučení těžkého průmyslu v západní Evropě.

Monnet pocházel z francouzského regionu Cognac. Když v 16 letech ukončil studium, cestoval po celém světě jako obchodník s koňakem a později také jako bankéř. Během obou světových válek zastával vysoké funkce v oblasti koordinace průmyslové výroby ve Francii a Spojeném království.

Jakožto přední poradce francouzské vlády byl hlavní inspirací slavné „Schumanovy deklarace“ z 9. května roku 1950, která vedla k založení Evropského společenství uhlí a oceli a je tak považována za počátek Evropské unie. V letech 1952 až 1955 byl prvním předsedou jeho výkonného orgánu.

Mládí

Jean Omer Marie Gabriel Monnet se narodil 9. listopadu roku 1888 ve francouzském městě Cognac. Když v 16 letech ukončil školu, poslal jej otec do Londýna pracovat pro rodinnou firmu obchodující s koňakem, neboť si velmi dobře uvědomoval, že synovo mimořádné nadání k jednání s lidmi jej předurčuje pro kariéru v mezinárodním obchodě. A skutečně, od této první zkušenosti Jean Monnet cestoval po světě jako vážený a úspěšný obchodník.

První světová válka

Monnetova žádost o zařazení do armády byla v roce 1914 ze zdravotních důvodů zamítnuta. Aby mohl své zemi sloužit jiným způsobem, kontaktoval francouzskou vládu s návrhem na lepší koordinaci válečných dodávek s Británií. Tento návrh byl přijat a francouzský prezident z Monneta učinil prostředníka při řešení ekonomických otázek mezi Francií a jejími spojenci.

Během války prokázal vynikající profesionální způsobilost a díky tomu byl ve věku 31 let po založení Společenství národů v roce 1919 jmenován zástupcem generálního tajemníka. Když v roce 1923 zemřel jeho otec, vrátil se do rodného města Cognac a rodinnou firmu zachránil z úpadku. Vzhledem ke svým zkušenostem v oblasti mezinárodních financí se během příštích několika let zapojil rovněž do reorganizace státních financí různých východoevropských zemí, například Rumunska a Polska, byl poradcem čínské vlády, které pomáhal s přebudováním tamní železniční sítě, a podílel se na založení banky v San Franciscu.

Druhá světová válka

Na začátku druhé světové války Monnet opět nabídl své služby rodné zemi a stal se předsedou francouzsko-britského výboru, který měl koordinovat slučování výrobních kapacit obou zemí. Přesvědčoval Churchilla a de Gaulla, vedoucí představitele Británie

a Francie, aby mezi oběma zeměmi vznikla úplná politická unie, jejímž cílem by byl boj proti nacistům, avšak plán na poslední chvíli selhal.

Monnetův plán

Monnet své služby posléze nabídl britské vládě, která jej vyslala do Spojených států, kde měl dohlížet na nákup válečných zásob. Zde udělal velmi dobrý dojem na amerického prezidenta Roosevelta, brzy se stal jedním z jeho poradců, jimž prezident nejvíce důvěřoval, a naléhal na něj, aby ve Spojených státech rozšířil výrobní kapacity pro vojenské vybavení ještě před tím, než země vstoupila do války.

V roce 1943 se Monnet stal členem Francouzského výboru národního osvobození, což byla de facto francouzská vláda v alžírském exilu. V této době se také poprvé přímo vyjádřil o své představě Evropské unie, která by měla znovu zajistit a udržet mír. Během setkání tohoto výboru 5. srpna roku 1943 Monnet prohlásil: „Mír v Evropě nenastane, dokud se budou její státy zakládat na národní suverenitě... Země Evropy jsou příliš malé, aby svým národům dokázaly zaručit potřebnou prosperitu a sociální rozvoj. Evropské státy proto musí společně založit federaci...“ V roce 1944 si vzal na starost plán národní modernizace a rozvoje zaměřený na oživení francouzského hospodářství a obnovu a rekonstrukci země po válce.

Jean Monnet zahajuje výrobu litiny v rámci Evropského společenství uhlí a oceli.

Schumanova deklarace

Poté, co došlo ke schválení a realizaci jeho plánu, si však Monnet začal uvědomovat, že rekonstrukce a integrace Evropy nedostává konečnou podobu tak rychle, jak by si představoval, a nedochází k ní způsobem, který považoval za správný. Dospěl k názoru, že za rostoucího mezinárodního napětí nastal čas podniknout skutečné kroky k uskutečnění myšlenky sjednocené Evropy a spolu se svým týmem začal pracovat na koncepci Evropského společenství. Dne 9. května roku 1950 přednesl francouzský ministr zahraničí Robert Schuman jménem francouzské vlády tzv. „Schumanovu deklaraci“. Tuto deklaraci inicioval a připravil právě Monnet a navrhoval v ní, aby veškerá německá a francouzská produkce uhlí a oceli spadala pod jeden Vysoký úřad. Věřil, že pokud budou výrobu těchto zdrojů společně sdílet dvě nejmocnější země pevninské Evropy, v budoucnosti to zabrání válkám. Vzhledem k příznivé odezvě německé, italské, nizozemské, belgické a lucemburské vlády tato deklarace položila základy Evropského společenství uhlí a oceli, jež bylo předchůdcem Evropského hospodářského společenství a později Evropské unie.

Poté, co v roce 1954 selhal pokus vytvořit Evropské obranné společenství, založil Monnet „Akční výbor pro Spojené státy evropské“. Smyslem tohoto výboru bylo oživit myšlenku evropské integrace. Výbor se stal jednou z hlavních hybných sil, jež stály v pozadí řady událostí v procesu vývoje evropské integrace, jako bylo například vytvoření společného trhu a evropského měnového systému, schůzky na nejvyšší úrovni v Evropské radě a volby do Evropského parlamentu na základě všeobecného hlasovacího práva.

Přestože své školní vzdělávání ukončil ve věku 16 let i navzdory všem nepříznivým osudům se Jean Monnet stal mužem mnoha rolí: byl mezinárodním obchodníkem, finančníkem, diplomatem i státníkem. Nikdy však nebyl zvolen do žádné veřejné funkce a k prosazování svých názorů tedy nikdy oficiálně neměl politickou pravomoc. Jedině díky svému talentu k jednání s lidmi a k volbě vhodné argumentace vedoucí představitel Evropy přesvědčil, aby prosazovali společné zájmy a uvědomili si výhody vzájemné spolupráce.